

8. Kontsepsiia vidomchoi ahrarnoi statystyky v ahrarnomu sektori ekonomiky Ukrainy [Concept of departmental agrarian statistics in the agrarian sector of the Ukrainian economy] (2015). In *Zvit pro naukovu-doslidnu robotu «Rozrobyty naukovo-metodolohichni zasady oblikovo-audytorskoho zabezpechennia konkurentospromozhnoho ahrarnoho vyrobnytstva» (zakliuchnyi)*. Kyiv: NNTs «IAE» (in Ukraine).

9. Metodychni rekomendatsii iz oblikovoho zabezpechennia vidomchoi (ahrarnoi) statystyky v testovykh pidpriemstvakh [Methodical recommendations on accounting support of departmental (agrarian) statistics in test enterprises] (2010). In *Zvit pro naukovu-doslidnu robotu «Naukovo-metodolohichni zasady rozvytku obliku, zvitnosti ta audytu v umovakh hlobalizatsii» (zakliuchnyi)*. Kyiv: NNTs «IAE» (in Ukraine).

10. Verkhovna Rada Ukrainy. (16.07.1999). Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini: Zakon Ukrainy [On Accounting and Financial Reporting in Ukraine: The Law of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (in Ukraine).

11. Hlobalnaia stratehiia sovershenstvovanyia selskokhoziaistvennoi y selskoi statystyky [Global strategy for the improvement of agricultural and rural statistics]. (2012). Retrieved from <http://www.fao.org/docrep/016/am082r/am082r.pdf> (in Russiya).

12. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (07.12.2018). Metodychni rekomendatsii iz skladannia «Zvitu pro upravlinnia» [Methodical recommendations for drawing up the «Management Report»]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18> (in Ukraine).

Відомості про авторів

ЖУК Валерій Миколайович - доктор економічних наук, професор, академік НААН, головний науковий співробітник, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ, Україна.

МЕЛЬНИК Катерина Петрівна - кандидат економічних наук, доцент, Східноєвропейський університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна.

ZHUK Valeryi - Doctor of Economics, Professor, Academician of NAAS, Chief Scientific Officer, National Research Center "Institute of Agrarian Economy", Kyiv, Ukraine

MELNYK Kateryna - Candidate of Science (Economics), Associate Professor, Lesya Ukrainka Eastern European University, Lutsk, Ukraine.

ЖУК Валерий Николаевич - доктор экономических наук, профессор, академик НААН, главный научный сотрудник, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики», г. Киев, Украина.

МЕЛЬНИК Екатерина Петровна - кандидат экономических наук, доцент, Восточноєвропейский университет имени Лесии Украинской., Г. Луцьк, Украина.

УДК 657.336.764.1

**ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВИМИ АКТИВАМИ
ПІДПРИЄМСТВА[©]**

О.О. ЛЮБАР
кандидат економічних наук,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

Однією із ключових категорій фінансового світу є фінансовий актив. Різним сегментам фінансового ринку (кредитному, фондовому, валютному, ринку фінансових послуг) притаманні різні категорії фінансових активів, обіг яких опосередковує рух коштів як всередині країни, так і за її межами. За участю фінансових активів відбувається ефективне переміщення фінансових ресурсів у національних чи міжнародних масштабах. Як правило, отримання фінансових активів чи контролю над ними, визначає мотивацію учасників фінансових чи комерційних операцій.

Розкрито сутність фінансових активів як економічної категорії. Представлено основні характеристики фінансового активу. Встановлено, що під фінансовими активами для цілей бухгалтерського обліку необхідно розуміти: гроші та їх еквіваленти; довгострокові та поточні фінансові інвестиції; дебіторську заборгованість за продукцію (товари), послуги, векселі одержані; дебіторську заборгованість пов'язану з придбанням фінансових інвестицій, дебіторську заборгованість за угодами позики. Особлива увага приділяється порядку ведення обліку фінансових активів на підприємствах, що охоплює процес від первинної реєстрації економічної інформації до складання звітності.

Ключові слова: фінансові інструменти, фінансові активи, грошові кошти, еквіваленти грошових коштів, фінансові інвестиції, дебіторська заборгованість.

Рис. 1. Табл. 5. Літ. 18.

ACCOUNTING SUPPORT OF THE FINANCIAL ASSET MANAGEMENT AT THE ENTERPRISE

Oxana LIUBAR

Candidate of Economic Sciences (PhD),

Associate Professor of the Chair of Accounting

Vinnitsia National Agrarian University (Vinnitsia)

Financial assets are one of the key categories of the financial world. Different segments of the financial market (credit, stock, currency, financial services market) are characterized by different categories of financial assets, the circulation of which mediates the movement of funds both within the country and abroad. Effective movement of financial resources nationally or internationally is performed under involvement of financial assets. As a rule, obtaining or control of financial assets determines the motivation of participants of the financial or commercial transactions.

The essence of financial assets as an economic category is revealed. The main characteristics of the financial asset are presented. It is established that financial assets for accounting purposes should be defined as money and their equivalents; long-term and current financial investments; accounts receivables for products (goods), services, bills received; accounts receivable for the purchase of financial investments, accounts receivable under loan agreements. Special attention is paid to the procedure of accounting of financial assets at the enterprises, covering the process from the initial registration of the economic information to reporting.

Key words: financial instruments, financial assets, cash, cash equivalents, financial investments, accounts receivable.

Fig. 1. Tab. 5. Ref. 18.

УЧЕТНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ АКТИВАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ

ЛЮБАР Оксана Александровна,

кандидат экономических наук,

доцент кафедры бухгалтерского учета

Винницкий национальный аграрный университет

г. Винница

Одной из ключевых категорий финансового мира есть финансовый актив. Разным сегментам финансового рынка (кредитному, фондовому, валютному, рынку финансовых услуг) присущие разные категории финансовых активов, обращение которых опосредствует движение средств как внутри страны, так и за ее пределами. При участии финансовых активов происходит эффективное перемещение финансовых ресурсов в национальных или международных масштабах. Как правило, получение финансовых активов или контроля над ними, определяет мотивацию участников финансовых или коммерческих операций.

Раскрыта сущность финансовых активов как экономической категории. Представлено основные характеристики финансового актива. Установлено, что под финансовыми активами для целей бухгалтерского учета необходимо понимать: деньги и их эквиваленты; долгосрочные и текущие финансовые инвестиции; дебиторскую задолженность за продукцию (товары), услуги, векселя получены; дебиторскую задолженность, связанную с приобретением финансовых

инвестиций, дебиторскую задолженность за договорами ссуды. Особенное внимание уделяется порядку ведения учета финансовых активов на предприятиях, что охватывает процесс от первичной регистрации экономической информации до составления отчетности.

Ключевые слова: финансовые инструменты, финансовые активы, денежные средства, эквиваленты денежных средств, финансовые инвестиции, дебиторская задолженность.

Рис. 1. Табл. 5. Лит. 18.

Постановка проблеми. Негативні тенденції кризових явищ є причиною нестабільності, волатильності на фінансових ринках, ринках товарів і послуг. Під впливом уповільнення розвитку економіки в країні виникає ряд проблемних питань, пов'язаних з пошуком та впровадженням ефективних методів управління діяльністю підприємств у кризових ситуаціях. Найбільше привертає увагу інформація, що формується в системі бухгалтерського обліку щодо використання фінансових інструментів (фінансових активів), яка використовується для задоволення потреб як внутрішніх, так і зовнішніх заінтересованих осіб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема функціонування фінансових інструментів (фінансових активів) присвячено праці багатьох науковців, серед яких О.В. Абакуменко, І.А. Бланк, І.М. Бурденко, Дж. К. Ван Хорн та Дж. Вахович [13], А.Т. Головка [5], Н.М. Гудзенко [14], О.О. Гуцаленко [17], А.П. Данкевич [6], Д.І. Дема [7], Г.М. Калетнік [18], Ю.А. Кузьмінський [15], В.В. Корнєєв, Я.П. Петраков [8], О.Л. Польова [16], В.В. Скоробогатова [9], В.Л. Чесноков та ін. Їхні розробки є базою для подальших досліджень щодо облікового забезпечення управління фінансовими активами підприємства.

Науково-теоретична та практична значущість цієї проблеми зумовила вибір теми, постановку завдання, актуальність і цільову спрямованість статті.

Формулювання цілей статті. Метою, яка була реалізована при проведенні наукового дослідження, є аналіз теоретичних та практичних питань щодо облікового забезпечення управління фінансовими активами підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий ринок – це сукупність ринкових відносин, що забезпечують сферу обертання за допомогою акумуляції грошових коштів, їх перерозподіл між суб'єктами ринку, де об'єктами угод є капітали в різних формах. Фінансовий ринок є організованою або неформальною системою торгівлі фінансовими інструментами. На цьому ринку відбувається обмін грошима, надання кредиту та мобілізація капіталу. Основну роль тут відіграють фінансові інститути, які направляють потоки грошових коштів від власників до позичальників. Систему, що забезпечує виконання фінансовим ринком його основних функцій називають інвестиційним оточенням, основними елементами якого виступають фінансові інструменти (фінансові активи) та фінансові інститути (фінансові посередники), що діють на фінансових ринках. Під терміном «фінансові інструменти» розуміють різні форми короткострокового та довгострокового інвестування, торгівля якими здійснюється на фінансовому ринку. Тобто фактично фінансовий інструмент – це договір між сторонами, результатом якого є виникнення фінансового активу у одного суб'єкта господарювання та фінансового зобов'язання або інструменту капіталу у іншого суб'єкта господарювання.

За видами фінансових активів фінансовий ринок поділяють на [1, с. 428]:

а) кредитний ринок (ринок банківських позик, позикового капіталу), тобто ринок, на якому об'єктом купівлі-продажу є вільні кредитні ресурси, обіг яких здійснюється на умовах повернення, строковості, платності і забезпеченості;

б) ринок цінних паперів (фондовий ринок), на якому об'єктом купівлі-продажу є усі види цінних паперів (фондових інструментів), емітованих підприємствами, різними фінансовими інститутами, державою;

в) валютний ринок, на якому об'єктом купівлі-продажу є іноземна валюта і фінансові інструменти, які обслуговують операції з нею;

г) ринок золота та інших дорогоцінних металів (срібла, платини тощо), на якому об'єктом купівлі-продажу є дорогоцінні метали. В Україні ринок золота – найменш розвинутий вид фінансового ринку через відсутність належного правового регламентування;

д) ринок фінансових послуг як сукупність різноманітних форм мобілізації й переміщення фондів фінансових ресурсів із вільного обігу в сфері інвестиційного прикладання. Фінансові послуги за своєю структурою є дуже різноманітними, можуть мати ознаки кредитних операцій, операцій оренди, страхування тощо.

Фінансові активи підприємств аграрного сектору економіки за їх розмірами представлено нами у таблиці 1.

Таблиця 1

**Фінансові активи підприємств аграрного сектору економіки
за їх розмірами, 2013-2017 р.р. (на кінець року, млн. грн.)**

Види фінансових активів	Роки					Відхилення 2017 р. від 2013 р., +/-
	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	
Необоротні активи – усього						
великі підприємства	12258,7	13452,7	31272,4	31708,4	37118,4	+24859,7
середні підприємства	65388,4	68630,6	84825,3	110983,6	131093,8	+65705,4
малі підприємства	40295,2	40925,5	55049,3	75875,8	104301,5	+64006,3
з них мікропідприємства	15337,6	15052,9	18779,1	27741,4	33444,6	+18107,0
у тому числі:						
<i>Довгострокові фінансові інвестиції:</i>						
великі підприємства	2108,8	3240,1	17019,5	18419,2	21534,1	+19425,3
середні підприємства	8723,8	10267,7	17879,0	18872,1	20390,9	+11667,1
малі підприємства	4257,1	3546,6	6435,9	5301,8	7888,7	+3631,6
з них мікропідприємства	2259,6	1989,5	1988,2	1577,9	2204,5	-55,1
<i>Інші необоротні активи:</i>						
великі підприємства	118,0	19,1	22,0	31,0	129,0	+11
середні підприємства	1270,5	1545,9	1663,7	1905,3	3367,3	+2096,8
малі підприємства	784,3	889,3	3432,1	5526,0	6414,4	+5630,1
з них мікропідприємства	249,1	327,5	1063,2	2303,3	1185,4	+936,3
Оборотні активи – усього						
великі підприємства	31076,2	46608,9	94996,8	118015,3	114571,5	+83495,3
середні підприємства	102591,5	130963,9	213769,9	333417,7	283661,0	+181069,5
малі підприємства	61353,6	89968,3	205857,9	867234,2	240792,7	+179439,1
з них мікропідприємства	21361,5	28297,1	77933,6	543996,5	84680,4	+63318,9
у тому числі:						
<i>Дебіторська заборгованість:</i>						
великі підприємства	21637,1	33064,2	76051,2	98079,4	90030,4	+68393,3
середні підприємства	47652,6	68406,8	126809,7	209986,8	146091,9	+98439,3
малі підприємства	29000,5	49990,0	139921,6	784045,1	129581,6	+100581,1
з них мікропідприємства	10614,2	15344,0	57900,5	516370,4	49706,0	+39091,8
<i>Поточні фінансові інвестиції:</i>						
великі підприємства	47,3	47,3	48,9	48,9	2,5	-44,8
середні підприємства	681,6	819,5	576,2	683,1	882,9	+201,3
малі підприємства	601,6	698,5	771,3	1390,9	1275,5	+673,9
з них мікропідприємства	233,2	698,5	215,6	830,6	824,5	+591,3
<i>Грошові кошти:</i>						
великі підприємства	532,4	1115,9	1029,2	1035,9	1583,2	+1050,8
середні підприємства	6269,6	5495,9	9411,9	10987,6	10976,1	+4706,5
малі підприємства	3083,4	2833,3	6329,8	7452,4	7534,3	+4450,9
з них мікропідприємства	1107,2	1045,8	2373,9	2564,5	2520,7	+1413,5
Баланс						
великі підприємства	43350,0	60067,2	126294,3	149731,7	151691,4	+108341,4
середні підприємства	168073,3	199609,1	298600,5	444450,7	414798,8	+246725,5
малі підприємства	101673,5	130930,7	260950,1	943136,7	345123,9	+243450,4
з них мікропідприємства	36713,1	43371,4	96737,7	571754,9	118140,6	+81427,5

Джерело: складено автором на підставі [2]

Як свідчать дані таблиці 1 на великих підприємствах на кінець 2017 року питома вага необоротних активів складала 24,47%, а оборотних – 75,53%. Питома вага перших порівняно із 2013 роком зменшилась на 3,81%, а других збільшилась на 3,84% (0,03% становили необоротні активи та групи вибуття).

Що стосується середніх підприємств, то на кінець 2017 року питома вага необоротних активів складала 31,60%, а оборотних – 68,39% (0,01% становили необоротні активи та групи вибуття). Питома вага перших порівняно із 2013 роком зменшилась на 7,30%, а других збільшилась на 7,35%.

На малих підприємствах на кінець 2017 року порівняно із 2013 роком питома вага необоротних активів зменшилась на 9,41% і склала 30,22%, а оборотних – збільшилась на 9,43% і склала 69,77%.

Як бачимо, на різних за розмірами підприємствах протягом досліджуваного періоду спостерігається однакова тенденція – питома вага необоротних активів зменшується, а оборотних – збільшується.

Значну питому вагу, а саме 57,53% у складі необоротних активів на кінець 2017 року на великих підприємствах мають саме довгострокові фінансові інвестиції. В той же час їх питома вага на середніх та малих підприємствах становить відповідно лише 15,55% та 7,56%. Питома вага поточних фінансових інвестицій у складі оборотних активів на усіх підприємствах незначна – в межах 1%.

Протягом усього досліджуваного періоду мають місце значні обсяги дебіторської заборгованості. У 2017 році порівняно із 2013 роком вона збільшилась на великих підприємствах на 68393,3 млн. грн. або у 3,2 рази, на середніх підприємствах – на 98439 млн. грн. або у 3,1 рази, на малих підприємствах – на 3100581,1 млн. грн. або у 4,5 рази.

Питома вага у складі оборотних активів грошових коштів на усіх підприємствах незначна – в межах 6%.

Формулювання поняття фінансового активу наведено у П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» та МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання».

Зокрема, у ст. 4 П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» зазначено, що [3]:

Фінансовий актив – це:

- а) грошові кошти та їх еквіваленти;
- б) контракт, що надає право отримати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства;
- в) контракт, що надає право обмінятися фінансовими інструментами (*це контракт, який одночасно приводить до виникнення (збільшення) фінансового активу в одного підприємства і фінансового зобов'язання або інструмента власного капіталу в іншого*) з іншим підприємством на потенційно вигідних умовах.
- г) інструмент власного капіталу (*це контракт, який підвищує право на частину в активах підприємства, що залишається після вирахування сум за всіма його зобов'язаннями*) іншого підприємства.

Фінансовий актив, призначений для перепродажу – фінансовий актив, придбаний з метою подальшого продажу для отримання прибутку від короткотермінових змін його ціни та/або винагороди посередника.

Що стосується МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання», то п. 11 містить наступне визначення фінансового активу [4]:

Фінансовий актив – це будь-який актив, що є:

- а) грошовими коштами;
- б) інструментом власного капіталу (*це будь-який контракт, який засвідчує залишкову частку в активах суб'єкта господарювання після вирахування всіх його зобов'язань*) іншого суб'єкта господарювання;
- в) контрактним правом:
 - в-1) отримувати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого суб'єкта господарювання, або
 - в-2) обмінювати фінансові інструменти (*це будь-який контракт, який приводить до виникнення фінансового активу у одного суб'єкта господарювання та фінансового зобов'язання або інструмента капіталу у іншого суб'єкта господарювання з іншим суб'єктом господарювання*) за умов, які є потенційно сприятливими, або

г) контрактом, розрахунки за яким здійснюватимуться або можуть здійснюватися власними інструментами капіталу суб'єкта господарювання та який є:

г-1) непохідним інструментом, за який суб'єкт господарювання зобов'язаний або може бути зобов'язаний отримати змінну кількість власних інструментів капіталу, або

г-2) похідним інструментом, розрахунки за яким здійснюватимуться або можуть здійснюватися іншим чином, ніж обміном фіксованої суми грошових коштів або іншого фінансового активу на фіксовану кількість власних інструментів капіталу. З цією метою до інструментів власного капіталу суб'єкта господарювання не включають: фінансові інструменти з

правом дострокового погашення, класифіковані як інструменти власного капіталу згідно з параграфами 16А та 16Б; інструменти, які створюють для суб'єкта господарювання зобов'язання надати іншій стороні пропорційну частку чистих активів суб'єкта господарювання тільки при ліквідації і класифіковані як інструменти власного капіталу згідно з параграфами 16В та 16Г, або інструменти, що є контрактами на майбутнє отримання або надання інструментів власного капіталу суб'єкта господарювання.

Основні характеристики фінансового активу представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

Основні характеристики фінансового активу

Властивості фінансових активів	Характеристика
1	2
Термін обігу	відрізок часу до кінцевого платежу або вимоги ліквідації (погашення) фінансовою актиною. Залежно від терміну обігу фінансові активи поділяють на строкові і безстрокові. Серед строкових виділяють короткострокові активи – з терміном обігу до 1 року, середньострокові – від 1 до 4-5 років та довгострокові – від 4-5 до 10 і більше років.
<i>Поняття строковості пов'язують з інструментами боргу, хоча існують боргові інструменти «до вимоги», коли кредитор має право вимагати повернення боргу в будь-який час (наприклад, ощадні депозити «до запитання»). До безстрокових фінансових активів належать акції, що є інструментами власності.</i>	
Ліквідність активу	можливість швидкого перетворення його на готівку без значних втрат. Чим вищий ранг ринку, на якому має обіг фінансовий актив, тим більш ліквідним є цей актив.
<i>Різні категорії фінансових активів, що перебувають в обігу на одному ринку, мають різний ступінь ліквідності. Так, акції вважаються менш ліквідними, ніж облигації, довгострокові цінні папери – менш ліквідними, ніж короткострокові, корпоративні цінні папери – менш ліквідними, ніж державні. Найліквіднішими в багатьох країнах вважаються високонадійні державні цінні папери, які забезпечують інвесторам мінімальний для певного ринку рівень доходу.</i>	
Дохід за активом	визначається грошовими потоками за ним, тобто процентними, дивідендними виплатами, а також сумами, отриманими від погашення чи перепродажу фінансовою активу іншим учасникам ринку. Розрізняють два основних види доходу за фінансовим активом: дохід від володіння та дохід від перепродажу активу на вторинному ринку.
<i>Для таких активів, як облигації з фіксованим купоном, величина очікуваного грошового потоку достатньо визначена, для простих акцій це менш визначена величина, оскільки майбутні дивідендні виплати залежать від результатів діяльності акціонерного товариства.</i>	
Дохідність фінансового активу	розраховується, як правило, у вигляді річної процентної ставки. Розрізняють номінальну та реальну ставки доходу. Номінальна ставка доходу відображає в грошовому вираженні дохід, отриманий з однієї грошової одиниці вкладень, тобто абсолютний дохід, отриманий від інвестування коштів у фінансовий актив, абсолютну плату за використання коштів. Реальна ставка доходу дорівнює номінальній ставці доходу за вирахуванням темпів інфляції.
Ризиковість фінансового активу	відображає невизначеність, пов'язану з величиною та часом отримання доходу за даним активом у майбутньому. Ризик інвестування в конкретний фінансовий актив визначається сумою ризику ліквідності, ризику неплатежу та ризику, пов'язаного з терміном обігу цього фінансового активу. Ризик ліквідності відображає ризик того, що актив не можна буде швидко і без втрат продати на ринку, тобто швидко і без втрат перетворити на готівку. Ризик неплатежу відображає міру невпевненості в отриманні грошових виплат за активом. Цей ризик відображає ризики несвоєчасної сплати доходу, сплати доходу не в повному обсязі або повної його несплати. Ризик, пов'язаний з терміном обігу фінансового активу, як правило, збільшується зі збільшенням терміну обігу, оскільки більший період часу пов'язаний з більшою невизначеністю, а отже, і з більшим ризиком несвоєчасного отримання доходу за активом.
<i>На будь-якому фінансовому ринку існують активи, що забезпечують інвесторам мінімальний рівень доходу і які при цьому вважаються безризиковими. Цими активами є короткострокові державні боргові зобов'язання: казначейські векселі, облигації внутрішньої державної позики тощо, які забезпечують невисокий порівняно з іншими інвестиціями рівень доходу, але є високоліквідними активами, які гаранту-</i>	

1	2
	<i>ють отримання доходу на рівні та в терміни, передбачені умовами випуску. Середньо-та довгострокові цінні папери вважаються більш ризиковими і характеризуються вищим рівнем доходу.</i>
Подільність фінансового активу	характеризується мінімальним його обсягом, який можна купити чи продати на ринку.
	<i>Подільність фінансового активу тісно пов'язана з поняттям номіналу, саме за номінальною вартістю, як правило, погашаються боргові зобов'язання, емітуються акції. Велика подільність приваблива для інвесторів, хоча й не стає вирішальним чинником при прийнятті рішення про інвестиції. Прикладами активів з дуже великим ступенем подільності можуть служити депозитні вклади, будь-яка частина яких може бути вилучена чи залишена на депозиті.</i>
Конвертованість	це можливість перетворення фінансового активу на інший фінансовий актив.
	<i>Таку властивість мають ті фінансові активи, для яких вона зазначена в умовах випуску. Прикладами конвертованих активів є конвертовані та обмінювані облигації, в умовах випуску яких визначаються терміни та умови, за яких вони можуть бути обміняні на акції емітента або іншого акціонерного товариства, акціями якого володіє емітент.</i>
Механізм оподаткування фінансового активу	визначає, у якій спосіб та за якими ставками оподатковуються доходи від володіння та перепродажу фінансового активу.
	<i>Механізм оподаткування фінансового активу суттєво впливає на склад та інтенсивність операцій, що проводяться з ним. Підвищення ставок оподаткування призводить до зменшення інтенсивності операцій за фінансовим активом, а ще більше підвищення ставок може призвести і до повного відпливу капіталу з ринку такого активу.</i>
Повороткість	властивість, що відображає розмір витрат обігу або сукупних витрат з інвестування в певний фінансовий актив та по перетворенню цього активу на готівку.
	<i>Активи називають високоповоротними, якщо витрати обігу близькі до нуля, наприклад у випадку депозитів. Для фінансових активів, які перебувають в обігу на ринку, основною складовою витрат обігу є так званий спред попиту-пропозиції (bid-ask spread), тобто різниця між цінами попиту та цінами пропозиції на нього.</i>
Комплексність	властивість фінансовою активу бути сукупністю кількох простих активів.
Близькість до грошей	властивість фінансового активу бути перетвореним на гроші з мінімальними витратами, затримкою в часі та ризиком.
	<i>До активів, що мають таку властивість, належать строкові депозити та державні боргові зобов'язання з терміном обігу до 3-х місяців.</i>
Валюта платежу	валюта, в якій здійснюються виплати за тим чи іншим фінансовим актином.
	<i>Іноді встановлюється одна валюта для здійснення процентних виплат і інша валюта для здійснення кінцевого платежу за фінансовим активом. У такому випадку актив називають двовалютним.</i>

Джерело: складено автором на підставі [5; 6; 7; 8]

Фінансові активи проходять стадії оцінювання. Під комплексним оцінюванням фінансового активу розуміють визначення його основних характеристик – ліквідності, ризиковості, доходності тощо. При цьому підлягають оцінюванню ринкова вартість активу та реальна ставка доходу, яку він забезпечує інвестору, або необхідна ставка доходу, яку фінансовий актив має забезпечити інвестору відповідно до його ризиковості та ліквідності.

Під фінансовими активами для цілей бухгалтерського обліку необхідно розуміти, зокрема:

- гроші та їх еквіваленти;
- довгострокові та поточні фінансові інвестиції;
- дебіторську заборгованість за продукцію (товари), послуги, векселі одержані;
- дебіторську заборгованість пов'язану з придбанням фінансових інвестицій, дебіторську заборгованість за угодами позики.

Сучасні економічні реалії свідчать про те, що стратегія розвитку і ефективність управління фінансово-господарською діяльністю підприємств безпосередньо залежать від раціонального управління грошовими потоками які створюються в операційному циклі через обмежену можливість залучати зовнішні фінансові ресурси і саме такий грошовий потік повинен надавати можливість розвитку операційної, фінансової і інвестиційної діяльності підприємства, а не лише забезпечувати відтворення капіталу підприємства.

Однією із стадій (етапів) політики управління грошовими коштами підприємства (складова фінансової політики) є саме забезпечення повного і достовірного обліку грошових коштів та формування необхідної звітності.

Грошові кошти як найліквідніші активи підприємства включають наступні складові: готівка в касі; кошти на рахунках в банках (на поточному рахунку та частина коштів на інших рахунках, наприклад, рахунки відкриті для розрахунків за чеками); електронні гроші, які емітуються у відкрито циркулюючій системі; депозити до запитання та кошти в дорозі [9, с. 70].

Для обліку грошових коштів використовуються наступні рахунки [10]:

1) 30 «Готівка» – балансовий, основний, активний, грошовий, відноситься до групи рахунків господарських засобів, за дебетом відображається надходження готівкових коштів до каси підприємства, за кредитом – виплати в порядку витрачання готівки, сальдо дебетове, означає залишок готівки в касі на відповідну дату, відображається в II розділі активу Балансу.

2) 31 «Рахунки в банках» – балансовий, основний, активний, грошовий, відноситься до групи рахунків господарських засобів, за дебетом відображається зарахування грошових коштів на рахунки в банках, за кредитом – списання коштів з банківських рахунків підприємства, сальдо дебетове, означає залишок грошових коштів на рахунках у банках, відображається в II розділі активу балансу.

3) 33 «Інші кошти» – балансовий, основний, активний, грошовий, відноситься до групи рахунків господарських засобів, за дебетом відображається збільшення грошових документів та коштів у дорозі, за кредитом – вибуття грошових документів та списання коштів у дорозі після зарахування на рахунки в банках, сальдо дебетове, означає наявний на звітну дату залишок грошових документів та коштів у дорозі, відображається у II розділі активу Балансу.

Відображення інформації про грошові кошти в системі бухгалтерського обліку представлено нами на рис. 1.

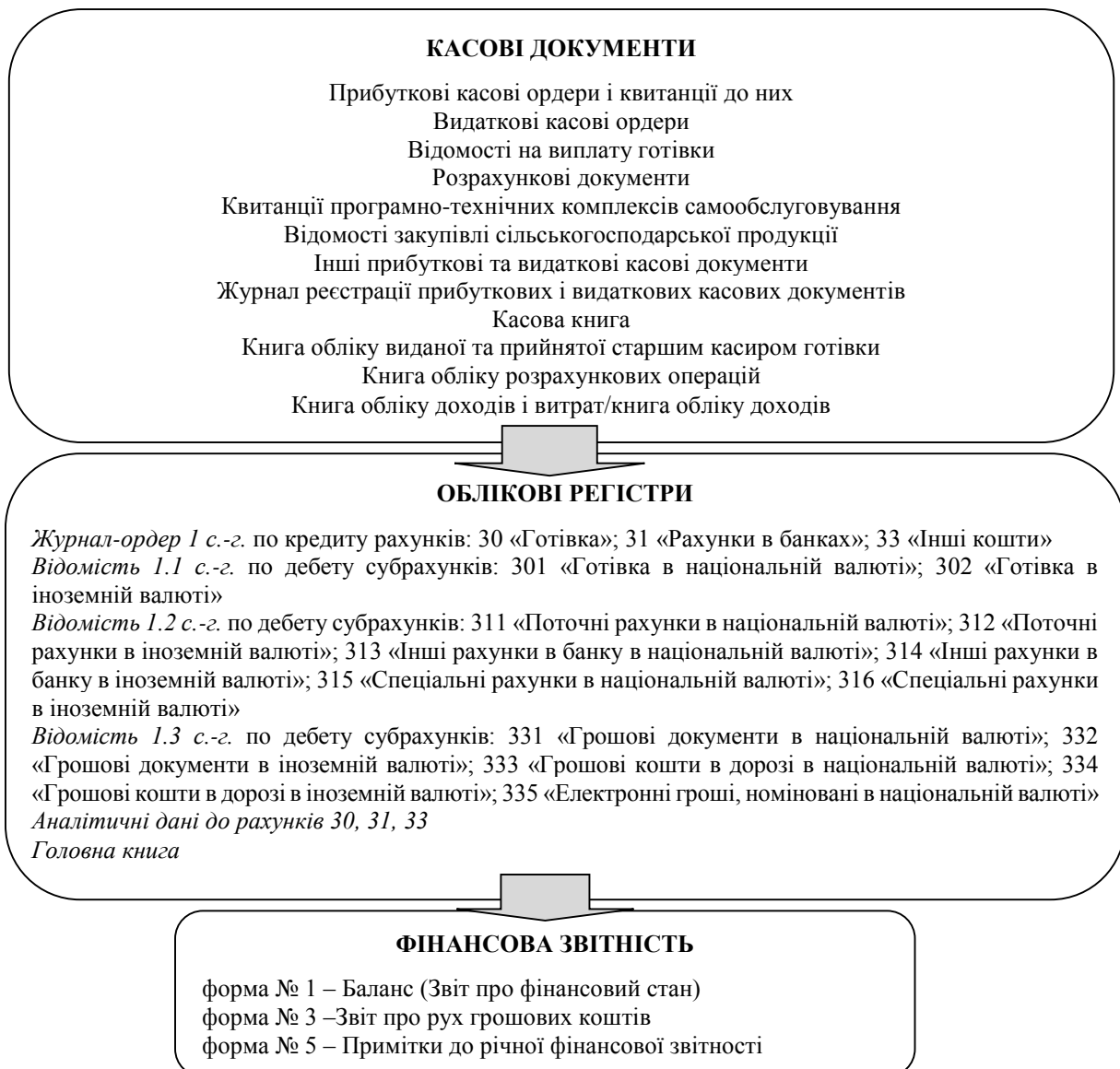

Рис. 1. Відображення інформації про грошові кошти в системі бухгалтерського обліку
 Джерело: сформовано автором на підставі [9; 11; 12]

Фінансове інвестування є процесом забезпечення зростання капіталу інвестора за рахунок операцій з цінними паперами та корпоративними правами, відмінними від цінних паперів.

Фінансові інвестиції залежно від терміну перебування як активів підприємства поділяються на:

– довгострокові фінансові інвестиції, що відображаються в складі необоротних активів Балансу (Звіту про фінансовий стан). Довгострокові фінансові інвестиції – фінансові інвестиції на період більше одного року, а також усі інвестиції, які не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент [12];

– поточні фінансові інвестиції, інформація про які відповідно включається до розділу з оборотними активами Балансу (Звіту про фінансовий стан). Поточні фінансові інвестиції – фінансові інвестиції на строк, що не перевищує один рік, які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент (крім інвестицій, які є еквівалентами грошових коштів), а також сума довгострокових фінансових інвестицій, що підлягають погашенню протягом 12 місяців з дати балансу [12].

Особливим видом поточних фінансових інвестицій є еквіваленти грошових коштів. За своєю суттю вони є чимось середнім між грошовими коштами та поточними фінансовими інвестиціями.

Зокрема, Дж. К. Ван Хорн та Дж. Вахович включають до еквівалентів грошових коштів високоліквідні, короткострокові цінні папери, які вільно обертаються на ринку, легко перетворюються в грошові кошти і мають, як правило, період погашення не більше трьох місяців з моменту придбання [13].

Відповідно до НП(С)БО 1 еквіваленти грошових коштів (грошей) – короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошей і характеризуються незначним ризиком зміни вартості [3].

Організація обліку фінансових інвестицій на підприємствах аграрного сектору економіки України закладається в:

- оцінці фінансових інвестицій на дату здійснення та формування балансу;
- своєчасному та правильному документуванні операцій з інвестиціями;
- аналітичному та синтетичному обліку в системі рахунків в регістрах;
- підсумковому обліку в журналах – ордерах, Головній книзі та фінансовій звітності;
- внутрішньому контролю та аналізі щодо здійснених фінансових операцій.

Бухгалтерський облік наявності та руху поточних фінансових інвестицій та еквівалентів грошових коштів, у тому числі депозитних сертифікатів, ведеться на рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції». За дебетом рахунка 35 «Поточні фінансові інвестиції» відображається придбання (надходження) еквівалентів грошових коштів та поточних фінансових інвестицій, за кредитом – зменшення їх вартості та вибуття. Аналітичний облік за рахунком 35 «Поточні фінансові інвестиції» ведеться за видами фінансових інвестицій із забезпеченням можливості отримання інформації про інвестиції як на території країни, так і за кордоном [10].

Для обліку довгострокових інвестицій використовується рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції». Рахунок призначений для узагальнення інформації про наявність та рух довгострокових інвестицій (вкладень) у цінні папери інших підприємств, облігації державних та місцевих позик, статутний капітал інших підприємств, створених на території країни та за кордоном, тощо. За дебетом рахунка відображається вартість довгострокових інвестицій, за кредитом – їх вибуття (списання) чи зменшення вартості, а також одержання дивідендів від об'єкта інвестування, якщо облік інвестицій ведеться за методом участі в капіталі. Аналітичний облік за рахунком 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» ведеться за видами довгострокових фінансових вкладень та об'єктами інвестування. При цьому побудова аналітичного обліку повинна забезпечити можливість отримання інформації про довгострокові фінансові вкладення в об'єкти як на території країни, так і за кордоном [10].

Таблиця 3

Методика бухгалтерського відображення фінансових інвестицій як складової частини фінансових активів підприємства

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
<i>Відображення в обліку довгострокових фінансових інвестицій</i>			
1	Одержано довгострокові фінансові інвестиції від засновника в рахунок внеску до статутного капіталу	14	46
2	Придбано довгострокові фінансові інвестиції за грошові кошти	14	31

1	2	3	4
3	Переведено поточні фінансові інвестиції до розряду довгострокових	14	35
4	Відображено погашення довгострокової дебіторської заборгованості, поточної дебіторської заборгованості цінними паперами або у вигляді передачі відповідної частки статутного капіталу	14	18, 37
5	Придбано довгострокові фінансові інвестиції за рахунок отриманої довгострокової, короткострокової позики	14	50, 60
6	Включено до собівартості довгострокових фінансових інвестицій витрати на сплату послуг сторонніх організацій, якими супроводжується їх придбання	14	685
7	Погашення довгострокових фінансових інвестицій грошовими коштами	31	14
8	Списання довгострокових фінансових інвестицій внаслідок їх продажу	971	14
<i>Відображення в обліку поточних фінансових інвестицій</i>			
1	Одержано поточні фінансові інвестиції від засновника в рахунок внеску до статутного капіталу	35	46
2	Придбано поточні фінансові інвестиції за грошові кошти	35	31
3	Переведено довгострокові фінансові інвестиції до розряду поточних	35	14
4	Відображено погашення довгострокової або поточної дебіторської заборгованості короткостроковими цінними паперами	35	18 37
5	Отримано поточні інвестиції в оплату за реалізовану продукцію	35	36
6	Придбано поточні фінансові інвестиції за рахунок отриманої довгострокової, короткострокової позики	35	50 60
7	Включено в собівартість поточних фінансових інвестицій витрати на сплату послуг сторонніх організацій, якими супроводжується їх придбання	35	685
8	Погашено поточні фінансові інвестиції грошовими коштами	31	35
9	Списання собівартості поточних фінансових інвестицій внаслідок їх продажу	971	35
10	Збільшено балансову вартість поточних фінансових інвестицій на суму дооцінки	35	746
11	Зменшено балансову вартість поточних фінансових інвестицій на суму уцінки	975	35
12	Віднесено на збільшення балансової вартості поточних інвестицій амортизацію дисконту	35	733
13	Віднесено на зменшення балансової вартості поточних інвестицій амортизацію премії	952	35

Джерело: сформовано автором за [3; 10]

Розвиток ринкових відносин в Україні супроводжується посиленням конкурентної боротьби: швидко зростає номенклатура та обсяги виробництва товарів і послуг, збільшується кількість суб'єктів господарювання, вітчизняні підприємства виходять на міжнародні ринки товарів та послуг тощо. З метою забезпечення зростання прибутку в таких умовах суб'єкти господарювання використовують різноманітні механізми розширення клієнтської бази і збільшення обсягів реалізації, що у свою чергу призводить до зростання розміру дебіторської заборгованості [9, с. 87].

Трактування поняття «дебіторська заборгованість» у нормативних документах містить різні підходи до визначення її сутності. Зокрема, в одних нормативних документах дебіторська заборгованість визначається як сума заборгованостей дебіторів на певну дату, а в інших – як фінансовий актив підприємства (установи), що виникає внаслідок договірних відносин між двома юридичними особами, серед яких одна сторона є власником активу. Але у тлумаченні даного поняття спільним є те, що дебіторська заборгованість розглядається як сума боргів чи сума заборгованостей дебітора на певну дату.

Розподіл дебіторської заборгованості на види за певними ознаками є важливим інструментом для проведення фінансового аналізу з метою отримання зацікавленими користувачами звітності корисної інформації.

Так, залежно від об'єктів, за якими виникла дебіторська заборгованість можна виділяти товарну та нетоварну. Товарна дебіторська заборгованість виникає у випадку реалізації підприємством продукції, товарів, робіт та послуг. Нетоварна – в ході іншої діяльності, не пов'язаної з реалізацією товарів, робіт, послуг.

Поділ дебіторської заборгованості на поточну і довгострокову передбачений вимогами п. 4 П(С)БО 10 та знаходить своє відображення на синтетичних рахунках бухгалтерського обліку у відповідних об'єктах для складання форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». Поточна

дебіторська заборгованість виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу, а довгострокова – не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу [3].

За впевненістю у погашенні розрізняють нормальну, сумнівну і безнадійну дебіторську заборгованість. Нормальною визначають таку дебіторською заборгованістю, за якою існує впевненість в її погашенні боржником; сумнівну – за якою існує невпевненість в її погашенні боржником, а безнадійну – за якою немає впевненості в її погашенні боржником або закінчився строк позовної давності.

Для обліку поточної дебіторської заборгованості використовують наступні рахунки [10]:

1) 34 «Короткострокові векселі одержані» – балансовий, основний, активний, рахунок розрахунків, відноситься до групи рахунків господарських засобів, за дебетом відображається збільшення заборгованості за одержаними векселями, за кредитом – вибуття векселів у результаті погашення або продажу; сальдо дебетове, означає залишок заборгованості дебіторів, оформленої векселями зі строком погашення до 12 місяців з дати балансу, відображається у II розділі активу Балансу.

2) 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» – балансовий, основний, активний, рахунок розрахунків, відноситься до групи рахунків господарських засобів, за дебетом відображається виникнення та збільшення дебіторської заборгованості покупців, за кредитом – погашення, списання або продаж такої заборгованості; сальдо дебетове, означає залишок непогашеної на звітну дату заборгованості покупців, відображається у II розділі активу Балансу.

Таблиця 4

Методика бухгалтерського відображення дебіторської заборгованості як складової частини фінансових активів підприємства

№ п/п	Зміст господарської операції	Первинний документ	Кореспонденція рахунків	
			Дебет	Кредит
1	Списано сільськогосподарську продукцію, яка оцінена за справедливою вартістю, на реалізацію	Накладна	901	27
2	Відображено дохід від реалізації сільськогосподарської продукції, яка оцінена по справедливій вартості	Рахунок	36	701
3	Зменшено дохід на суму ПДВ	Податкова накладна	701	641
4	Надійшла сума виручки на поточний рахунок підприємства	Виписка банку	31	36
5	Перераховано ПДВ до бюджету	Платіжне доручення	641	311
6	На фінансові результати списуються доходи від реалізації сільськогосподарської продукції	Розрахунок бухгалтерії	701	791
7	Списується на фінансові результати вартість реалізованої сільськогосподарської продукції	Розрахунок бухгалтерії	791	901
8	Одержано короткостроковий вексель від покупців і замовників	Вексель	34	36
9	Передано короткостроковий вексель за індосаментом	Договір, акт приймання-передачі векселя	63	34

Джерело: сформовано автором за [3; 10]

Для обліку довгострокової дебіторської заборгованості використовують рахунок 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи», до якого відкривають субрахунки: 181 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду», 182 «Довгострокові векселі одержані», 183 «Інша дебіторська заборгованість». За дебетом субрахунків 181, 182, 183 відображають виникнення (збільшення) довгострокової дебіторської заборгованості, за кредитом – її погашення (списання) [10].

Основним інструментом інформаційного забезпечення управління підприємством є система його бухгалтерського обліку та бухгалтерська звітність як її результатний продукт. Звітність містить інформацію, на основі якої менеджери приймають управлінські рішення. Тому ефективність управління в значний спосіб залежить від якості бухгалтерської звітності як важливої складової загальної системи інформаційного забезпечення управлінських рішень.

На думку Н.М. Гудзенко та Т.Г. Китайчук фінансова зовнішня звітність потрібна для інформування про параметри діяльності підприємства, які становлять загрозу банкрутству або сприяють (забезпечують) інтенсивний розвиток підприємства. На основі фінансової звітності

можна оцінити наявність реальної можливості відновити (або втратити) платоспроможність протягом певного періоду за всіма її видами, окреслити причини фінансової нестійкості підприємства, завдяки яким підприємство погіршило показники платоспроможності. За даними балансу, як форми фінансової звітності, проводиться оцінка стану ліквідності активів підприємства та їх структури [14, с. 130].

У Балансі (Звіті про фінансовий стан) підприємства розкривається інформація про фінансові активи за загальними принципами розподілу господарських засобів (активів) суб'єктів господарювання на оборотні та необоротні (табл. 5).

Таблиця 5

Порядок розкриття бухгалтерської інформації про фінансові активи в Балансі (Звіті про фінансовий стан)

Види фінансових активів	Статті Балансу	Рахунки Плану рахунків
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165 «Гроші та їх еквіваленти»	30 «Каса» 31 «Рахунки в банках» 351 «Еквіваленти грошових коштів»
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040 «Довгострокова дебіторська заборгованість»	181 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду» 182 «Довгострокові векселі одержані» 183 «Інша дебіторська заборгованість»
Поточна дебіторська заборгованість	1125 «Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги»	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»
	Додаткова стаття «Векселі одержані»	34 «Короткострокові векселі одержані»
Довгострокові фінансові інвестиції	1030 «Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств»	141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі»
	1035 «Довгострокові фінансові інвестиції: інші фінансові інвестиції»	142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам» 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам»
Поточні фінансові інвестиції (крім еквівалентів грошових коштів)	1160 «Поточні фінансові інвестиції»	352 «Інші поточні фінансові інвестиції»

Джерело: складено автором на підставі [10; 12]

Також дані про наявність і рух грошових коштів та їх еквівалентів, накопичені на рахунках третього класу, через систему облікових регістрів, узагальнюються окрім Балансу (Звіту про фінансовий стан) у Звіті про рух грошових коштів та Примітках до річної фінансової звітності. Головна роль належить Звіту про рух грошових коштів, який найбільш розгорнуто відображає суми грошових потоків, що виникають в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Звіт про рух грошових коштів, або кеш-флоу (англ. cash flow statement) – звіт, який показує всі надходження грошових коштів як від звичайної операційної діяльності, так і від інших, у т. ч. інвестиційних, джерел, а також всі витрати грошових коштів на оплату бізнес-операцій і інвестиції під час звітного періоду. По суті, звіт відображає джерела надходжень та витрачання коштів за певний період. Крім безпосередньо грошей в готівковій та безготівковій формі, до звіту включають і так звані еквіваленти грошових коштів. Це, наприклад, кредит у формі овердрафту, надійні цінні папери з близьким строком погашення та інші вкладення, які можна легко і без ризику перетворити в гроші.

Однією із форм фінансової звітності, яка відображає інформацію про фінансові активи є форма № 5 – Примітки до річної фінансової звітності.

В шостому розділі цієї форми звітності, який має назву – Грошові кошти відображається інформація про суму коштів в касі, на поточному рахунку в банку, інших рахунках в банку, грошові кошти в дорозі та еквіваленти грошових коштів на кінець року.

У Примітках до фінансової звітності в частині дебіторської заборгованості наводиться така інформація:

- перелік дебіторів і суми довгострокової дебіторської заборгованості;
- перелік дебіторів і суми дебіторської заборгованості пов'язаних сторін, з виділенням внутрішньогрупового сальдо дебіторської заборгованості;
- склад і суми статті балансу «Інша дебіторська заборгованість»;
- метод визначення величини резерву сумнівних боргів;
- сума поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги в розрізі її класифікації за строками непогашення;
- залишок резерву сумнівних боргів за кожною статтею поточної дебіторської заборгованості, його утворення та використання у звітному році.

Висновки. Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна зробити висновок про те, що:

1. Використання різних підходів до визначення справедливої вартості фінансових інструментів (фінансових активів) суттєво впливає на фінансові результати. Тому на сьогодні головним є чітке усвідомлення механізмів проведення оцінки за справедливою вартістю при відсутності активного ринку та її методичне оформлення у бухгалтерському обліку України.

2. Стандарти фінансової звітності визначають основні принципи підготовки та подання звітності підприємствами та організаціями різних форм власності. Чітке дотримання даних стандартів, у т. ч. щодо формування інформації про фінансові активи, є основною запорукою збереження довіри ринку, зміцнення ринкової дисципліни та загалом ефективного функціонування фінансової системи.

3. Підвищення корисності та оперативності отримання бухгалтерської інформації щодо операцій із фінансовими активами можна досягти шляхом комп'ютеризації бухгалтерського обліку і складання звітності. Система інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку фінансових активів, на думку вітчизняних вчених, повинна включати такі складові: уніфіковану систему формування довідників, систему визначення облікових показників, уніфіковану систему документування. Впровадження на підприємствах такої системи забезпечить ряд переваг, зокрема дозволить спростити обліковий процес, а також отримати більш достовірну облікову інформацію щодо фінансових активів.

Запропоновані рекомендації дозволять поліпшити систему обліку фінансових активів на підприємствах аграрного сектору економіки України.

Список використаних джерел

1. Фінанси: підручник / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – К.: Знання, 2012. – 687 с.
2. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за 2017 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/11/zb_dsp_2017.pdf
3. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vobu.ua/ukr/documents/accounting/item/natsionalni-polozhennya-standarti-bukhgalterskogo-obliku?app_id=24
4. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vobu.ua/ukr/documents/accounting/item/mizhнародni-standarti-bukhgalterskogo-obliku-ta-finansovoji-zvitnosti?app_id=24
5. Головка, А.Т. Ринки фінансових інструментів та їх інфраструктура: монографія / А.Т. Головка, С.М. Лаптев, В.Г. Кабанов. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2009. – 560 с.
6. Данькевич, А.П. Фінансові інструменти: особливості визначення, класифікації та обігу / А.П. Данькевич // Наукові праці НДФІ. – № 1(46). – 2009. – С. 64-74.
7. Дема, Д.І. Фінансовий ринок: навч. посібник / Д.І. Дема, І.В. Абрамова, Л.В. Недільська; за заг. ред. Д.І. Деми. – Житомир: ЖНАЕУ, 2017. – 448 с.
8. Петраков, Я.В. Фінансові інструменти: сутність та класифікація / Я.В. Петраков // Науковий вісник Полісся. – № 3(7). – 2016. – С. 235-241.
9. Скоробогатова В.В. Бухгалтерський облік та контроль монетарних активів: проблеми теорії та методології: монографія / В.В. Скоробогатова. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – 520 с.
10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291.
11. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 04.06.2009 р. № 390.

12. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджено наказом Міністерства України від 28.03.13 р. № 433.
13. Ван Хорн Дж. К. Основы финансового менеджмента / Ван Хорн Дж. К., Вахович Дж. М. – [12-е изд.]. – М.: –И.Д. Вильямс, 2008. – 1232 с.
14. Гудзенко, Н.М. Роль обліку в забезпеченні економічної безпеки підприємств / Н.М. Гудзенко, Т.Г. Китайчук // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – № 3. – 2017. – С. 125-134.
15. Кузьмінський, Ю. Облік фінансових інструментів, хеджування та фінансова криза – є зв'язок? / Ю. Кузьмінський // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – Вип. 118. – 2010. – С. 29-31.
16. Польова, О.Л. Вплив логістичної системи на управління фінансовими потоками підприємства / О.Л. Польова // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – № 4 (4). – 2015. – С.43-49.
17. Гуцаленко, О.О. Фінансові потоки як інструмент управління підприємствами АПК / О.О. Гуцаленко // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – № 11. – 2017. – С. 92-100.
18. Фінансовий менеджмент [Текст] / Г.М. Калетнік, А.С. Даниленко, О.М. Варченко [та ін.]; Вінниц. нац. аграр. ун-т. – К.: Хай-Тек Прес, 2013. – 688 с.

References

1. Yuriiia, S.I. and Fedosova, V.M. (Ed.) (2012). *Finansy: pidruchnyk [Finance]*. (2nd ed., rev.). Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
2. Statystychnyi zbirnyk «Diialnist subiektiv velykoho, serednoho, maloho ta mikropidpriemnytstva za 2017 rik» [Statistical collection «Activities of subjects of large, medium, small and microenterprises 2017»]. Retrieved from: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/11/zb_dsp_2017.pdf [in Ukrainian].
3. Natsionalni polozhennia (standarty) bukhgalterskoho obliku [National provisions (standards) of accounting]. Retrieved from: http://vobu.ua/ukr/documents/accounting/item/natsionalni-polozhennya-standarti-bukhgalterskoho-obliku?app_id=24 [in Ukrainian].
4. Mizhnarodni standarty bukhgalterskoho obliku ta finansovoi zvitnosti [International accounting standards and financial reporting]. Retrieved from: http://vobu.ua/ukr/documents/accounting/item/mizhnarodni-standarti-bukhgalter-skogo-obliku-ta-finansovoi-zvitnosti?app_id=24 [in Ukrainian].
5. Holovko, A.T., Laptiev, S.M. and Kabanov, V.H. (2009). *Rynky finansovykh instrumentiv ta yikh infrastruktura: monografiia – Markets of financial instruments and their infrastructure*. Kyiv: University of Economics and Law «KROK» [in Ukrainian].
6. Dankevych, A.P. (2009). Finansovi instrumenty: osoblyvosti vyznachennia, klasyfikatsii ta obihu [Financial instruments: features of definition, classification and circulation] *Naukovi pratsi NDFI – Scientific Papers of NDFI*, 1(46). 64-74. [in Ukrainian].
7. Dema, D.I., Abramova, I.V. and Nedilska L.V. (2017). *Finansovyi rynek: navch. posibnyk [Financial Market]*. D.I. Dema (Ed.). Zhytomyr: ZhNAEU [in Ukrainian].
8. Petrakov, Ya.V. (2016). Finansovi instrumenty: sutnist ta klasyfikatsiia [Financial Instruments: Essence and Classification] *Naukovyi visnyk Polissia – Scientific Bulletin Polissia*, № 3(7), 235-241 [in Ukrainian].
9. Skorobohatova, V.V. (2012). *Bukhgalterskyi oblik ta kontrol monetarnykh aktyviv: problemy teorii ta metodologii: monografiia [Accounting and control of monetary assets: problems of theory and methodology]*. Zhytomyr: ZhDTU [in Ukrainian].
10. Instruksiiia pro zastosuvannia Planu rakhunkiv bukhgalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidpriemstv i orhanizatsii [Instruction on the application of the plan of accounting for the accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations]. Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 30.11.1999 № 291 – Order of the Ministry of Finance of Ukraine from November, 1999, № 291. [in Ukrainian].
11. Metodychni rekomendatsii shchodo zastosuvannia rehistriv zhurnalno-ordernoi formy obliku dlia silskohospodarskykh pidpriemstv [Methodical recommendations on the application of registers of journal-order forms of accounting for agricultural enterprises]. Nakaz Ministerstva aharnoi polityky Ukrainy vid 04.07.2009 – Order of the Ministry of Agrarian Policy of Ukraine from June 4, 2009, № 390 [in Ukrainian].
12. Metodychni rekomendatsii shchodo zapovnennia form finansovoi zvitnosti, zatverdzheno nakazom Minfinu Ukrainy vid 28.03.13 r. № 433 [Methodical recommendations for filling in the forms of financial statements, approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine of March 28, 2003 No. 433]. (2003, March 28) [in Ukrainian].

13. Van Khorn, Dzh. K. And Vakhovych, Dzh. M. (2008). *Osnovy finansovogo menedzhmenta [Fundamentals of Financial Management]*. (12th ed, rev.). Moscow: P.H. Williams [in Russian].
14. Hudzenko, N.M. and Kytaichuk, T.H. (2017). Rol obliku v zabezpechenni ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv [The role of accounting in ensuring economic security of enterprises] *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economy. Finance. Management: topical issues of science and practice*, 3, 125-134 [in Ukrainian].
15. Kuzminskyi, Yu. (2010). Oblik finansovykh instrumentiv, khedzhuvannia ta finansova kryza – ye zviazok? [Accounting for financial instruments, hedging and financial crisis - is there a connection?] *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika – Bulletin of Taras Shevchenko Kyiv National University. Economy, issue 118*, 29-31 [in Ukrainian].
16. Polova, O.L. (2015). Vplyv lohistychnoi systemy na upravlinnia finansovymy potokamy pidpriemstva [The influence of the logistics system on the management of financial flows of the enterprise] *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economy. Finance. Management: topical issues of science and practice*, 4 (4), 43-49 [in Ukrainian].
17. Hutsalenko, O.O. (2017). Finansovi potoky yak instrument upravlinnia pidpriemstvamy APK [Financial flows as a management tool of APC] *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky Economy. Finance. Management: topical issues of science and practice*, 11, 92-100 [in Ukrainian].
18. Kaletnik, H.M., Danylenko, A.S., Varchenko, O.M. [et al.] (2013). *Finansovy menedzhment [Financial Management]*. Vinnytsia National Agrarian University. Kyiv: High-Tech Press [in Ukrainian].

Інформація про автора

ЛЮБАР Оксана Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку, Вінницький національний аграрний університет (21027, м. Вінниця, вул. А. Первозванного, 14, e-mail: OsanaL66@ukr.net)

LIUBAR Oksana Oleksandrivna - Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor of the Chair of Accounting, Vinnytsia National Agrarian University (14 Pervozvannoho Str., Vinnytsia, 21027, e-mail: OsanaL66@ukr.net)

ЛЮБАР Оксана Александровна – кандидат экономических наук, доцент кафедры бухгалтерского учета, Винницкий национальный аграрный университет (21027, г. Винница, ул. А. Первозванного, 14, e-mail: OsanaL66@ukr.net)

УДК 657.37:336.225.64:631.1

JEL Classification: M400 A130

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД
СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦТВА ©**

Н.Л. ПРАВДЮК,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

Метою статті є виявлення діапазону проблем обліково-аналітичного супроводу сталого розвитку та наукове обґрунтування теоретико-методологічних положень їх вирішення для управління у сфері аграрного підприємництва.

Здійснено аналіз показників і стану фінансових ресурсів аграрних підприємств та галузі за 2012-2017 рр. Виявлено потреби інформаційного забезпечення стратегії сталого розвитку на рівні підприємств та галузевого управління. Встановлено, що роль обліково-аналітичного супроводження стратегії зводиться до моніторингу даних для неї, обґрунтування інформаційної складової за джерелами фінансування, наявним і реальним потенціалом на всіх рівнях управління.